

ОПЕРАЦІЇ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ В РЕЖИМІ ПЕРЕРОБКИ НА МИТНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, РЕГУЛЮВАННЯ, ВПЛИВ НА СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

З моменту незалежності України досить широкого поширення набули операції з давальницькою сировиною (переробка сировини нерезидента на митній території України), особливо на підприємствах легкої, харчової та переробної промисловості. Зазначене було зумовлено відсутністю власних сировинних ресурсів та відсутністю коштів для придбання давальницької сировини. Тому одним з виходів для підприємств з кризової ситуації стало здійснення операцій з давальницькою сировиною.

Особливості операцій з переробки давальницької сировини, порядок митного оформлення проаналізовано в багатьох працях вчених. Проте, зміна законодавства, як митного, так і податкового, призводить до змін умов при здійсненні операцій з переробки давальницької сировини. До прийняття Митного кодексу України на підприємствах, які здійснювали зовнішньоекономічну діяльність та займалися переробкою сировини, застосовували термін «операції з давальницькою сировиною». Трактуючи поняття «давальницької сировини» було в Законі України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах», який втратив чинність 13.03.2012 р. На даний час операції з переробки на митній території України регулюються Митним кодексом України. Проте, в Митному кодексі не закріплено поняття «давальницької сировини». При цьому, Митний кодекс регулює процес митного оформлення сировини, яка ввезена на територію України з метою її переробки. При цьому, в Митному кодексі вживаються терміни «товари, розміщені у митний режим переробки» або «товари для переробки».

На міжнародному ринку досить великого поширення набули так звані «толінгові операції», визначення якого відсутнє в Митному та Податковому кодексах України. Зазначене поняття аналізується вченими в економічній літературі, але при цьому існують досить різні підходи до трактування поняття. Основною відмінною ознакою між толінговими операціями та операціями з переробки давальницької сировини є те, що толінгові операції здійснюються між суб'єктами господарювання різних країн, а операції з переробки давальницької сировини можуть відбуватися між контрагентами як однієї країни, так і різних країн. Крім того, з прийняттям Митного кодексу змінилися умови режиму переробки давальницької сировини на митній території України.

Однією з умов розміщення товарів в митний режим переробки є укладання договору на переробку сировини, який відноситься до договорів підряду. Сторонами зовнішньоекономічного договору на здійснення переробки товарів на митній території України є замовник, переробник, інші партнери. Відповідно до договору підрядник зобов'язується виконати завдання замовника, а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу.

Важливою умовою договору на переробку сировини є форма розрахунків за виготовлену готову продукцію, тобто плата замовника підприємству-переробнику за надані послуги щодо переробки. Від форми розрахунків за переробку сировини залежить як документальне оформлення, так і оцінка заборгованості в бухгалтерському обліку (монетарна чи немонетарна), оподаткування таких операцій, відображення в звітності тощо.

Враховуючи вищевикладене, операції з давальницькою сировиною є однією з важливих складових зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання в теперішніх умовах господарювання та в період інтеграції світової економіки. Разом з тим, в дослідженнях слід враховувати, що операції з давальницькою сировиною в економічній літературі також називають толінгом.

Митним кодексом України внесено чимало змін, які стосуються операцій з переробки сировини. Але чинним законодавством не вирішено ряд проблем та протиріч, які стосуються здійснення таких операцій. При цьому, толінгові операції створюють передумови для розширення діяльності багатьох вітчизняних підприємств. Разом з тим, переробка на давальницьких умовах дає можливість замовникам та їх країнам зменшити собівартість виробленої продукції за рахунок використання дешевшої робочої сили, розширення ринків збуту продукції, використання в повному обсязі не задіяних виробничих потужностей підприємства тощо.